

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 7

Fylke: Nordland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Steigen

Emne: Skav

Bygdelag:

Oppskr. av: Amundus K Pedersen

Gard:

(adresse): Dypning i Steigen

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

I emnet „Beit og Brom“ er omtalt diverse hjelpefôr som vi uttaler det har kalla med et gammalt namn „Spesfôr“ og „Drott-fôr“ til dette tilhører også det såkaltte „Skav“ Skavet har sin sjøll elste liden i vår bygd vert meye ibrukt

Sp 5) Tressorten som uttalte til skav var det fornemste skavfôr utav rogn, selje, og asp, men også bjørst, fjurru tror og neppa det vert til rogn skav“ på vete liden i allefall

Sp 6) Skavet fikk namnet etter tressort: „rogn-skav“ „appskav“ osv. eller tressort

Sp 7) Nei uttaler det skav lyt ille skilt fra gammel tid hos oss. det har lydd skilt: „Skav og löip i höie rogn, sei gammalt er jer kua, jeit sauen feit og stor til gresset opp i vårsol grov

Har uttaler det vi kaller Mars ~~beis~~ morgens er så skarp og tvass, men utpå kvellen jammast er så bli og go, har sei ved skav og brom og löip vi sparer fôr til husdyr feit og go

Derette liden ho April Mäi ho jammast spør: Har jer på läven

mykje høi. [veit han Maithror er
lurefull og lur Tenk om han kommer
sær og sur

Sp 8)

Alt heider har fått slaufor har neppe trent,
slau var samer med løipefor og diverse
annet hjelrefor et ypperligt bifor til
de øvrige dyr i fjøset. Slau utav
aldet var det slau som mange
utav lrealer ikke ville ete

Sp 9)

De mange slaufor som med fistelbipe
for, særlig blommer rogn, selje og
aspeslau var ypperlig for mellomdyr
å mellom utav, god fast mat og
fint mat, og saue filfitt ull
og mere vellutviltede mat. Som
med flott løipefor og mat på
på mellom romme heller smør

Sp 10)

Når de drog til sløgg eller slauved så
de at de drog i sløgg

Sp 14

Slau ble på våre trakter hentet eller
verforhall i Deserretet heller i fjøset
På Lørdagsfredag var det mange oss
i eldre tider at Marfoll som var
herre skulle på fastende hjerde utav
de første som gikk i fjøs og såg over
huslæpene, eller på fastende hjerde
så tilsløgg med halst en tung jærstaur
over alle og så alt de ordet utav
hverken å hulle, heller seg seg tilbake
hverken turen til sløgg heller tilbake
og den turen måtte "Lørdagsfredags synde
bot" for dem. Og for hunden var
at ho skulle vaske sit hode i istall

og etterpå hjerme sit hær hær med en
 sterkt rivende masserogkalk. En kvinne
 som hadde fått vælt hær skulle etterpå
 på fastere hjerme med den "ristende"
 på hodet da som "horeunge" opp av
 vuggen og gå ut med det og strøve
 hreggerer vunt hele gården, av
 stue fjøs og andre utrus og var en
 "sløges" straffetortur på lørdagsmorgen
 og etter midtrett skulle ho strave
 i store stråulliepper og strævet skulle
 ho på fastere hjerme og i hjerme
 på lørdagsmorgen med
 "løipeföt" og "mollföt" som på lørdagsmorgen
 skulle ha "hjerme" "hjerme"

Sp 15

Stråulliepper ble helst forstret ute på
 tun i godt væt, i "ellrus" i stytt væt,
 hildels og i stue steller i hjerme.
 På store gårder stollene hær i
 ellrus

Sp 16

På våre trakter brukte de stråulliepper
 "Stråul" og strave med den laget
 de av en stor og kj der en
 som hugde av og så slitt ut
 aubug: så tolt med den et
 stollt ut av kjen ved bruddet og
 den ble seene slitt ut
 Så böidde hær den i hær og
 böidde så spissene til hær sag
 slitt ut kalt ned Så ble
 der laget et stråft som så slitt
 ut og så bærret med den to hull
 i stråftet og stollt spissene i hær
 og etterpå slog spissene ned i stråftet
 og etterpå på hær seene slog den

yderligere fast med jernl dler og
"shavleri" var f rdig og s  skilt ut
"l tt:

Sp 17

Di falt den i hammerne og drog
slaveggen over shavbarheten og "shav-
=knivem" flenset med seg ganske
hurtig shavbarheten ut av veden,
og det mottok j res vell og bra
med shavveden som eller shavet
ble sat shavvedet til forli, for
tenkt om "gobonden" k tt og
s  de shavet d rligt og satte
shav i j tt p  vedene de "shov"
k pper de shov ute reiste de den
ene ende mot en sagstol den
andre i mot og "shaveren" stod
mot den "shov"

Skulle de shave i hus mottok
shavveden sages k tt og da ble
den reist mot vegg og shaveren
sat p  en k tt og "shov"

Lynte lette k pper som de sagnet
k tt og bar i hus pleiede shaver-
=en   shave ved   sette p  gulvet
mens bar shov ovenfra til n dd
midten av k ppen og den da
var helt f rdig shavet vunt da
ble den shavde enden vunt
med, den ushavede opp og skulle
shaves helt renn for shav

Shavelk tt var en aldeles
k tt og shavingen ble helst
fordatt mens de mottok l ipet
i enden eller midten

Som regelen holdt de staulen i begge
hænder og drog den "støv" store kjeppe
og drog staulen fram og tilbalt over
kjeppen til den var stævet. Var så
kjeppen liten at de holdt den med
den ene hånd og den "støv"
så holdt de den sjøllsakt med den
andre hånd. Under stævingen av
veden er store suære kjepper
ute, holder man og korte
pleidde dronger eller løser som
var utge å lystige å gille
på lystige stubber og valser
Den mest populære vals var den
blangfulle og helt lystige og luttmes-
sige "Anne Marievalsen": "Lo Anne
Marie i rødmalta hus" som var
hittidens valstreste, blangfulleste
og lystigste vals som når den
ble spillet opp med en yndige
oppfriskende tone og lystige lutt
melle luttige danselys i sjøll den
mest luttindige og tilbaltetruene
gamle drong eller løs. Den har
fra først av en valst lutt og melodi
fra middelalderen og fra visa om
den valst kjeppe og mirtmelly-
dige lutt lutt "Leirbottdals
Marit" fra Leirbottdalen i All og
den innledet stilt: "Den viseste
kvinn i syden i nor, og sjønne-
ste kvinn som fødes av mor
Tilslutt skal bemerkes at å stæve
så fint at litt av veden fullt med
"meistereri" i å stæve og enno

6
Ildens brudes var slægt til hifor på
våre bralder

Skæveden når den var tørr var
ypperlig hælterved og var den
slit av fornu at den kunne brudes
til "gangvæved" såsom til meier
til kjæller og slæder "sjæller" til
vogter heller "armer" til brillebræt.

Heller bralder til fjul, heller diverse
til stoler heller armer i armer, så
ble den ved den frammom armer ved
foretrukket lalt til tørrt i lang tid

Men skæved utav rogn hadde
de den bru i gamle dager motte
ilte brudes til rogn i biter
for da sølde kvælen biter

Men derimot kve og björt
var beste ved til biter. der s
utenom til hælbord og hælbrø
der det må brude furre

Men et "drag" er en hælthjøn
utav eren kve heller björt
motte mottes med fram først
og når fram er i "framhå"
stulle draget settes med
heltst freitagler av kve

Asp har store blad som alltid
sjelver ved minste utrykst
og gir en hvissende lyd.

En slitt lyd når hverken "stav-
-mør", "Mørmasl" heller "Drags
fordrage å høre, ei heller se
et mæstret mors i "draget" under
hælthjollen, men i et hældrag under
hjollen som var av asp var mors
"dverfjødje"

Sliti såg "Skauten" ut laget av ljå

sliti sigden laget av ljå

972

972